

Psixolog va pedagogik maslahatlar

“Men farzandimni qanday tarbiyalayman?”

Har bir savolga “**Ha**”

yoki “**X Yo‘q**” deb

javob bering.

So‘ngra “Ha” javoblariningizni sanang.

1. Savollar:

2. Bolam bilan tez-tez suhbatlashaman.
3. Farzandim xato qilsa, avvalo uni tushunishga harakat qilaman.
4. Uni jazolashdan ko‘ra, nima uchun xato qilganini tushuntiraman.
5. Bola o‘z fikrini bemalol ayta oladi.
6. Uni boshqalarning bolalari bilan solishtirmayman.
7. Bolamni kichik yutuqlari uchun ham maqtayman.
8. Uyda muammolarni tinch yo‘l bilan hal qilamiz.
9. Farzandimga mas’uliyatni ishonib topshiraman.
10. O‘zimni unga yaxshi namuna sifatida tutishga harakat qilaman.
11. Bola mendan qo‘rqmay, erkin fikrini ayta oladi.

Natijalarini tahlil qilish:

- **8-10 ta “Ha”** ^ Siz mehribon va tushunuvchi ota/ona ekansiz. Farzandingiz sizni do‘st sifatida ko‘radi. Tarbiya muvozanatlari va sog‘lom yo‘lda.
- **5-7 ta “Ha”** ^ Sizning yondashuvningiz o‘rtacha. Ba’zan qat’iylik, ba’zan esa yumshoqlik ustun. Muloqotni biroz ko‘paytirish foydali bo‘ladi.
- **0-4 ta “Ha”** ^ Siz tarbiyada ehtimol haddan tashqari talabchan yoki befarq yondashasiz. Farzand bilan yaqinroq bo‘lishga harakat qiling.

Hayotiy muammoli vaziyatlar(Keys topshiriq)

“Telefon uchun bahs”

Vaziyat:

7-sinf o‘quvchisi **Madina** har kuni darsdan kelgach, 2-3 soat telefonda o’tiradi — ijtimoiy tarmoqlarda, videolar ko‘radi.

Onasi **Gulbahor opa** bir necha bor tanbeh bergan, lekin foydasi yo‘q. Bir kuni u telefonni olib qo‘yadi. Madina yig‘lab, onasiga:

“Hamma sinfdoshlarimda telefon bor, faqat siz meni tushunmaysiz!” — deydi.

Muhokama uchun savollar:

Gulbahor opa bu vaziyatda qanday yo‘l tutishi kerak?

Madinaga texnologiyadan to‘g‘ri foydalanishni qanday o‘rgatish mumkin?

Keys 1: “Telefon va e’tibor”

Ishtirokchilar: Ota - Javlon, Ona - Dildora, o‘g‘il - Amir (10 yosh)

Vaziyat:

Amir uyg‘a mактабдан kelgach, ota-onasiga o‘qishdagi yutuqlari haqida so‘zlamоqchi bo‘ladi. Ammo Dildora telefonda ijtimoiy tarmoqqa sho‘ng‘igan, Javlon esa ish xabarlariga javob yozmoqda. Amir gap boshlaganida esa ota-onasi “Keyinroq gaplashamiz” deya e’tibor bermaydi.

Keyingi kunlarda Amir darslarini bajarishda ham qiziqmay qo‘yadi, ko‘proq telefon o‘ynashni xohlaydi.

Tahlil uchun savollar:

1. Javlon va Dildoraning xatti-harakatida qanday tarbiyaviy xatoliklar bor?
2. Amirning e’tibor yetishmasligi uning psixologiyasiga qanday ta’sir qilmoqda?
3. Bu holatda ota-onaga qanday tasviyalar berish mumkin?
4. Siz ota-ona o‘rnida bo‘lsangiz, qanday yo‘l tutgan bo‘lardingiz?

Keys 2: “Ortga surilgan orzular”

Ishtirokchilar: Ona - Saodat, qizi - Mohira (16 yosh)

Vaziyat:

Mohira rasm chizishni juda yoqtiradi, kelajakda dizayner bo‘lishni xohlaydi. Ammo onasi Saodat qizining bu orzusini qo‘llamaydi, “san’atdan foyda yo‘q, shifokor bo‘lasan” deya bosim o‘tkazadi. Mohira asta-sekin o‘z fikrini bildirishdan cho‘chiy boshlaydi, rasm chizishga ham qiziqmay qo‘yadi.

Tahlil uchun savollar:

1. Saodatning tarbiyaviy yondashuvida qanday xatolik bor?
2. Farzandning orzularini qo‘llab-quvvatlash ota-ona va bola o‘rtasidagi munosabatga qanday ta’sir qiladi?
3. Mohiraning ichki holatini tasvirlab bering (motivatsiya, o‘ziga ishonch, his-tuyg‘ular).
4. Onaga qanday psixologik maslahat berish mumkin?

Keys 3: “Qattiqqo’llik va mehr o’rtasida”

Ishtirokchilar: Ota - Baxtiyor, ona - Dilfuza, o‘g‘il - Sherzod (13 yosh)

Vaziyat:

Baxtiyor o‘g‘lini “faqat o‘qishi kerak” deb o‘ylaydi. Kichik xatolari uchun ham baqiradi, jazo sifatida telefonidan yoki do‘sstar bilan uchrashishdan mahrum qiladi. Dilfuza esa aksincha, Sherzodni himoya qiladi, unga rahm qiladi. Ota va ona o’rtasidagi qarama-qarshilik bola oldida sodir bo‘ladi.

Tahlil uchun savollar:

1. Bu oiladagi tarbiyaviy muvozanat qanday buzilgan?
2. Ota-onaning qarama-qarshi yondashuvi bolaga qanday ta’sir qiladi?
3. Qattiqqo’llik va mehr o’rtasida qanday muvozanatni topish kerak?
4. Ota va onaga birgalikda qanday tavsiyalar berish mumkin?

Keys 4: “O’rnak kuchi”

Ishtirokchilar: Ota - Anvar, qizi - Malohat (8 yosh)

Vaziyat:

Anvar qiziga “har doim rost gapir, hech kimdan narsa olma” deydi. Ammo o‘zi do‘kondan “tanishlik” bilan pul to‘lamay narsa olib chiqadi. Malohat bu holatni ko‘rib, “demak, aldash mumkin” degan fikrga keladi.

Tahlil uchun savollar:

1. Anvarning xatti-harakati qizining axloqiy qarashlariga qanday ta’sir qiladi?
2. Ota-onaning shaxsiy namunasining tarbiyadagi o‘rni nimada?
3. Bola tarbiyasida “so‘z”dan ko‘ra “amal”ning kuchini misollar bilan izohlang.
4. Bunday vaziyatda ota qanday yo‘l tutishi kerak edi?

Keys 5: “Ishtirok etmagan ota”

Ishtirokchilar: Ota - Kamoliddin, ona - Nasiba, o‘g‘il - Diyorbek (7 yosh)

Vaziyat:

Kamoliddin uzoq vaqt ishda bo‘ladi, bola tarbiyasi bilan faqat Nasiba shug‘ullanadi.

Diyorbek otasini sog‘inadi, ammo Kamoliddin uyga kelganda ham charchagan bo‘ladi, suhbatlashmaydi. Bola asta-sekin otasiga begona bo‘lib qolmoqda, darsda ham o‘zini tortinchoq tutadi.

Tahlil uchun savollar:

1. Otaning oiladagi roli bu holatda qanday kamaygan?
2. Diyorbekda qanday hissiy bo‘shliq paydo bo‘lganini izohlang.
3. Ota farzand bilan aloqa o‘rnatish uchun nimalardan boshlashi mumkin?
4. Oilaviy mehr va e’tiborning bola ijtimoiylashuvidanagi o‘rni haqida fikr bildiring.